

واکنش جهانی به بحران دارفور

هادی محمدی قر*

چکیده

بحران دارفور در غرب سودان یکی از پیچیده‌ترین بحران‌هایی است که جامعه جهانی با آن روبه‌رو و هر روز درد و رنج مردم این ناحیه بیشتر می‌شود. واکنش جهانی به یک بحران از آن رو حائز اهمیت است که عملاً بحران را از حالت ملی به یک بحران فراملی و یک مخاصمه داخلی را به یک مخاصمه بین‌المللی تبدیل می‌نماید. علاوه بر آن، واکنش جهانی به یک بحران افکار عمومی جهانیان را در پی دارد. تحقیق حاضر ابتدا دلایل بحران و سپس به بررسی واکنش‌های جهانی به این بحران می‌پردازد.

پیشینه بحران

آلکس دی وال به منظور روشن نمودن پیشینه بحران دارفور روند شکل‌گیری هویت‌های آفریقایی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و گره خوردن هویت سودانی و سلطنت دارفور و نیز

* پژوهشگر مسائل آفریقا و روابط بین‌الملل

هویت اسلامی و قبیله‌گرایی اداری را عامل بحران می‌داند که دخالت خارجی به آن دامن می‌زند.^(۱) وی در شرحی که برای کتاب جerald پرونیتر تحت عنوان «دارفور: ژنوساید مبهم»^۱ نوشته است به ادعای برتری نژادی عرب اشاره می‌کند.^(۲) اما باید گفت که ادعای برتری اعراب نسبت به سیاهان به صورت یک گفتمان رسمی نیست و تنها عده‌ای از شبه نظامیان سودانی پیرو این ایده هستند.

عده‌ای دیگر از محققان مسائل زیست محیطی و تغییرات آب و هوایی در کره زمین را یکی از عوامل تاثیرگذار در منازعات مسلحانه می‌دانند. به باور اینان تغییرات آب و هوایی تأثیر مستقیمی بر منازعات مسلحانه داخلی و بین‌المللی دارد و حتی معتقدند که انقلاب کبیر فرانسه در سال ۱۷۸۹ نیز بی‌ارتباط با تغییرات آب و هوایی نیست و از نظر آنان هجوم اروپائیان به آسیای جنوب شرقی در قرنهای ۱۷ و ۱۸ ناشی از خشکسالی بود که در اروپای آن زمان اتفاق افتاد.^(۳) در همین راستا دکتر جمشید ممتاز به وجود ارتباط بین منازعات مسلحانه در دارفور و تغییرات آب و هوایی در این منطقه اشاره دارد و از نظر وی خشکسالی در دارفور موجب شد که دامداران با از دست دادن چراگاه‌های خود در نواحی بیابانی به سمت نواحی حاصلخیز کشاورزی حمله نمایند و اولین درگیری در دارفور بین کشاورزان و دامداران روی داد.^(۴)

رایزن سابق فرهنگی ایران، نیز سابقه درگیریها در این منطقه را به ۳۰۰ سال قبل باز می‌گرداند، زیرا اعراب بادیه نشین در فصول خشکسالی و کم آب به نواحی حاصلخیز در دارفور حمله نموده و این امر زمینه‌های خشونت در منطقه دارفور را افزایش داد و یک نوع

1. Darfur: The Ambiguous Genocide

تنفر و کینه تاریخی آفریقاییان نسبت به اعراب را به وجود آورده است.^(۵) بنابراین خشکسالی و قحطی به صورت یک معضل همواره وجود داشته و عامل نزاع‌های قبیله‌ای شده است.

بحران کنونی

بسیاری از کارشناسان در رابطه با بحران کنونی دارفور معتقدند که جرقه اولیه بحران دارفور در سال ۱۹۸۶ و در زمان حاکمیت صادق المهدی نخست وزیر سابق سودان شعله ور گشت. در این سال قبایل عربی (که متحد سنتی طایفه صادق المهدی بودند) تحت چتر سازمانی بنام تجمع عربی (Arab alliance) گرد آمده و علیه قبیله فور بزرگ‌ترین قبیله آفریقایی و متحد حزب اتحادیه دموکراتیک (democratic union) به رهبری عثمان میرغنی (حزب شریک دولت ائتلافی المهدی) سازماندهی شدند. دولت المهدی دخالت نموده و میان قبایل درگیر صلح موقتی و ناپایدار برقرار نمود، رقابت میان قبایل آفریقایی همچون آتش زیر خاکستر باقی ماند.

در ۲۶ فوریه سال ۲۰۰۳ بحران دارفور برخلاف گذشته موقعیتی ممتاز یافت. این بار سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای نگاه ویژه‌ای به بحران جاری داشتند. همچنین، روشنفکران و تحصیل‌کردگان دارفور نیز که اصولاً در غرب تحصیل نموده‌اند در تبدیل بحران داخلی سودان به یک بحران بین‌المللی مؤثر بوده‌اند. این بحران در حالی آغاز شد که جامعه جهانی دهمین یادبود نسل‌کشی رواندا را با وعده دوباره هرگز در سال ۲۰۰۴ آغاز نمود.^(۶) دو گروه شورشی دارفور یعنی ارتش آزادی‌بخش سودان (Sudan Liberation Army) به رهبری وحید محمد نور و جنبش عدالت و برابری (Justic and Equality Movement) به

رهبری دکتر خلیل ابراهیم دولت اسلامی خارطوم را به چالش طلبیدند. این دو گروه دولت مرکزی را متهم نمودند که علیه گروههای نژادی مسلمان آفریقایی تبار تبعیض قائل می‌شود و با در حاشیه قرار دادن سیاهان آفریقایی زمینه سلطه عربها را فراهم می‌آورد. علاوه بر این از منظر آنان دولت سودان به طور سیستماتیک گروههای آفریقایی تبار را از دهه ۱۹۹۰ مورد هدف قرار داده است.^(۳)

ارتش آزادی بخش سودان که ترکیب اصلی آن توسط گروههای قومی و مذهبی دارفور می‌باشد در ۲۶ فوریه ۲۰۰۲ تشکیل شد. هدف اصلی این جنبش دفاع از امنیت، توسعه و پیشرفت دارفور تبیین شد. ارتش آزادی بخش سودان تهاجماتش را علیه دولت آغاز نمود و برای پیشگیری و ادامه درگیریها و مخاصمات نیروهای محلی دارفور وارد صحنه شدند تا بتوانند بحران را با حالت مسالمت آمیز حل نمایند اما این امر نتیجه‌ای نداشت و دولت سودان همچنان به خویشتن داری ادامه داد. در ۲۵ آوریل ارتش آزادی بخش سودان به فرودگاه الفاشر، مرکز ایالت دارفور شمالی حمله کرد و ۷۰ تن از نیروهای دولتی را به هلاکت رساند و خسارت زیادی نیز به هواپیماهای دولتی وارد آورد، ارتش آزادی بخش سودان هدف از این حملات به مراکز دولتی را بی توجهی دولت به آفریقایی تبارهایی دانست که مورد تعدی و تجاوز گروهها و قبایل عرب قرار می‌گیرند و دامها و احشامشان باعث نابودی و تخریب اموال و مزارع آفریقایی تبارها می‌شود و تداوم این وضعیت را موجب فقر و عقب ماندگی آفریقایی تبارها می‌دانستند. با وقوع حوادث الفاشر، دولت البشیر خویشتنداری را کنار گذاشت و به منظور سرکوب شورشیان حملات خود را آغاز نمود. دولت سودان برای عملیات سرکوب شورشیان ابتدا هواپیماهای جنگنده را برای شناسایی

اهداف شورشیان آماده نمود و این هواپیماها پس از تسلط بر روستاها و شناسایی این اهداف را مورد تهاجم هوایی (بمباران) قرار می‌دادند. این حملات به وسیله هواپیماهای جنگنده آنتونوف روسی که مجهز به مواد نفتی آمیخته با مواد منفجره بودند انجام می‌شد. پس از اتمام حملات این هواپیماها، بعداً هلی‌کوپترها و میگ‌های جنگی با کمک ماشین‌های تیرانداز و راکت‌های آتشین وارد عمل شدند.^(۸) زمانی که حملات هوایی به پایان رسید، دولت سودان به منظور تسلط بر منطقه دسته‌ای از اعراب را که به جانجویدها^(۹) معروف بودند علیه سیاهان آفریقایی مسلح نمود.^(۱۰) پس از حمله به شورشیان روستاهای منطقه دارفور را تخریب کردند. این اقدامات موجب تحریک مردم دارفور و متعاقب آن دخالت‌های خارجی شد و بحران را از یک آشوب داخلی به یک مخاصمه مسلحانه داخلی تبدیل نمود که پس از سپری شدن هشت سال از شروع بحران هنوز نگرانی جامعه بین‌المللی را به دنبال دارد. سازمان ملل متحد به‌عنوان بزرگ‌ترین سازمان جهانی با بین‌المللی شدن بحران دارفور تلاش نموده است تا این بحران به طور سازنده‌ای پایان یابد.

لذا، نظر به اهمیت و نقش قدرتهای بزرگ در حل یک بحران بین‌المللی و یا بی‌ثبات نمودن یک منطقه به‌ویژه اعضای دائم شورای امنیت که در تصویب قطعنامه‌های این شورا نقش اساسی دارند ابتدا به بررسی واکنش قدرتهای بزرگ در برابر این بحران و سپس نقش اتحادیه آفریقایی، اتحادیه اروپایی، سازمان ملل و سپس سازمان‌های غیردولتی در این بحران می‌پردازیم.

۱. واکنش ایالات متحده آمریکا به بحران دارفور

این کشور پس از فروپاشی شوروی همواره درصدد توسعه نفوذ خود در آفریقا می‌باشد. با وقوع حوادث ۱۱ سپتامبر و اشغال افغانستان و عراق با این بهانه که اعضای شبکه تروریستی القاعده به شمال آفریقا فرار کرده‌اند، آمریکا درصدد توسعه نفوذ خود در این قاره با نام مبارزه با تروریسم می‌باشد. تحت فشار قرار دادن دولت سودان توسط نئومحافظه کاران کاخ سفید به ویژه بوش پسر در همین راستا قابل ارزیابی است.^(۱۱)

به دلیل تیرگی روابط آمریکا با سودان، آمریکا همواره از بی‌ثباتی در سودان حمایت می‌کند. درج نام این کشور در فهرست تروریسم از سوی آمریکا، حمله به داروخانه الشفاء در خارطوم به اتهام کمک به تروریست‌ها توسط آمریکا و دیگر فشارهای جهانی در راستای تغییر رژیم سودان یا تغییر رویکرد سیاسی این کشور اتخاذ شده است.

دولت آمریکا در اقدامی خصمانه در تاریخ ۶/۱۴/۱۳۸۵ سندی را تحت عنوان «راهبرد ملی مبارزه با تروریسم»^۱ منتشر کرد که در آن کشور سودان به همراه چند کشور دیگر به عنوان کشورهای حامی تروریسم معرفی و روش‌های کوتاه‌مدت و درازمدت مبارزه با آنها نیز اعلام شده است. در حال حاضر، بحران دارفور بهترین و مهم‌ترین بهانه و دستاویز برای ایالات متحده است تا به اهداف خویش در سودان دست یابد.^(۱۲)

با وخیم‌تر شدن اوضاع دارفور، دولت آمریکا مقامات سودان و شبه‌نظامیان وفادار به دولت سودان را به نسل‌کشی سیاهان آفریقایی ساکن دارفور متهم نمود و کنگره و نمایندگان سنای آمریکا خواستار اعمال تحریم‌هایی علیه سودان شدند.

در ژوئن ۲۰۰۴ کالین پاول وزیر خارجه آمریکا بعد از سه سال از سودان دیدار کرد. هدف پاول دیدار با مردم سودان بود، او اعلام کرد، مردم دارفور در معرض بدترین بحران بشردوستانه قرار دارند.

پاول در ملاقات با البشیر از ضرورت خلع سلاح جانجویدها و اعاده امنیت به دارفور بحث کرد. وی در ملاقات با البشیر موافقت نمود که به یک رشته اهداف پایبند باشند از جمله:

الف) رفع محدودیت ویزا برای نیروهای امداد رسانی که اقدامات بشردوستانه انجام می دهند.

ب) تعهد شرکت کنندگان در دستیابی به راه حل سیاسی برای بحران دارفور به وسیله اتحادیه آفریقایی.

ج) خلع سلاح جانجویدها و تأمین امنیت به آوارگان برای بازگشت به خانه های خود.^(۱۳)

ایالات متحده آمریکا در تصویب قطعنامه ۱۵۹۳ در ۳۱ مارس ۲۰۰۵ به این قطعنامه رای ممتنع داد و اعلام نمود: «با ارجاع وضعیت دارفور به دیوان کیفری بین المللی مخالف است و این ارجاع به هیچ وجه یک پیروزی برای حامیان این دیوان نمی باشد.»^(۱۴)

با شدت گرفتن درگیری ها در سپتامبر ۲۰۰۶ بار دیگر مقامات ایالات متحده دولت سودان را مورد انتقاد قرار دادند. کاندولیزا رایس وزیر خارجه آمریکا از سیاست های دولت سودان انتقاد نمود و در ژانویه ۲۰۰۷ به منظور حمایت از صلح میان دولت سودان و شورشیان دارفور عازم سودان شد.

با گسترش اعتراضات جهانی به نحوه عملکرد ایالات متحده به ویژه در بحران عراق جان بولتن، نماینده ایالات متحده در سازمان ملل جای خود را به زلمای خلیل زاد، سفیر آمریکا در سازمان ملل می‌دهد. با آغاز تصدی زلمای خلیل زاد در پست نماینده آمریکا در سازمان ملل احتمال می‌رفت که دیدگاه ایالات متحده آمریکا نسبت به نقش سازمان‌های بین‌المللی به ویژه سازمان ملل تا حدی تغییر یابد چرا که تا قبل از آن و در زمان تصدی این پست توسط بولتن، سازمان ملل تقریباً به وسیله ایالات متحده نادیده گرفته می‌شد و خود بولتن از کسانی بود که دیدگاه افراطی داشت و سازمان ملل را موانعی برای توسعه طلبی آمریکا می‌دانست.

زلمای خلیل زاد، نماینده ایالات متحده در سازمان ملل، در اولین موضع رسمی خود در رابطه با این بحران و پس از تصویب قطعنامه ۱۷۶۹ اظهار داشت: «تصویب این قطعنامه به اتفاق آراء که به حضور نیروهای حافظ صلح سازمان ملل منحنه برای دارفور معروف به «یونامید»^۱ حکم می‌کند، اوج تلاش‌های اعضای جامعه بین‌المللی برای حل بحران دارفور است.»^(۱۵)

۲. واکنش جمهوری فدراتیو روسیه به بحران دارفور

واکنش روسیه به سیاست توسعه طلبانه این کشور برمی‌گردد. بعد از فروپاشی شوروی سابق سیاست آفریقایی روسیه در آفریقا به طور محسوسی کاهش یافت، تا اینکه با روی کار آمدن ولادیمیر پوتین و عبور روسیه از مراحل ابتدایی بحران فروپاشی مجدداً توجه و تمرکز بیشتری به بسط و گسترش روابط روسیه و آفریقا به عمل آمده است.

در رابطه با بحران کنونی دارفور، روسیه به مانند چین حاکمیت سودان بر تمامیت ارضی و استقلال این کشور را به رسمیت شناخت و نسبت به گزارش یک گزارشگر سازمان ملل راجع به دارفور در رابطه با خشونت علیه زنان را منطبق بر واقعیات ندانست. با شدت گرفتن بحران دارفور و متعاقب آن تصویب قطعنامه ۱۷۰۶ شورای امنیت، سرگی لاوروف، وزیر خارجه روسیه در بازگشت از هند و دیدار با ولادیمیر پوتین در مسکو مشغول رسیدگی به این امر بود که آیا سازمان ملل با اعزام واحدهای هلیکوپتری توسط روسیه در عملیات‌های این سازمان در دارفور موافقت خواهد نمود.^(۱۶)

۳. واکنش جمهوری خلق چین به بحران دارفور

این کشور بزرگ‌ترین شریک اقتصادی سودان در صنعت نفت می‌باشد. چین خواهان حل مسالمت‌آمیز بحران دارفور می‌باشد و از اتخاذ سیاست‌های انتفادی شدید علیه دولت سودان پرهیز نموده است و در تصویب قطعنامه‌های ۱۵۵۶، ۱۵۹۳ و ۱۷۰۶ شورای امنیت رای ممتنع داد.

در ژانویه ۲۰۰۷ هوجین تائو در سفر دو هفته ای خود به آفریقا از سودان دیدار نمود و در ملاقات با البشیر خواستار استقرار نیروهای حافظ صلح سازمان ملل در منطقه دارفور شد؛ اما وی تأکید کرد که هرگونه راه‌حلی برای بحران دارفور باید حاکمیت و تمامیت ارضی سودان را به رسمیت شناخت.

۴. واکنش فرانسه به بحران بین‌المللی دارفور

فرانسه یکی از قدرتهای اروپایی در قاره آفریقا است که سابقه استعماری در این قاره دارد و همواره در بحران‌های این قاره نقش فعالی داشته است. این کشور خواهان نفوذ مجدد در

این قاره می‌باشد و سعی دارد از دیگر رقبای خود عقب نماند. به این منظور در بحران دارفور نقش موثری ایفاء می‌نماید.

ژاک شیراک، رئیس جمهور وقت فرانسه در ۱۷ فوریه ۲۰۰۷ در نشست فرانسه - آفریقا از مقامات سودان خواست تا با قرارداد صلح در منطقه دارفور موافقت نمایند. وی در سخنرانی خود در این نشست گفت: «کشمکش‌های دارفور فاجعه‌ای انسانی است که کل منطقه را با خطر مواجه می‌کند و من از مقامات خارطوم می‌خواهم که با پذیرش نیروهای حافظ صلح حملات را کاهش دهند و به جمعیت غیرنظامی این منطقه احترام بگذارند. وی در بخشی دیگر از سخنانش ثبات در منطقه و اجرای دموکراسی زمانبندی شده و برگزاری انتخابات قانونی را مقدمه صلح در منطقه دانست.»^(۹۷)

معاون وزیر امور خارجه فرانسه، ریناد موسلیه^۱ هم در رابطه با بحران دارفور اظهار داشت که باید به جای اعمال تحریم، به سودان کمک کرد تا خود بر بحران فائق آید. وی ادعای پاکسازی قومی در منطقه دارفور را رد کرد. با به قدرت رسیدن نیکولا سارکوزی در انتخابات ریاست جمهوری فرانسه وی حل بحران دارفور را از مهم‌ترین برنامه‌های خود اعلام نمود. وی برای حل بحران بین المللی دارفور اجلاس پاریس را در جولای ۲۰۰۷ برگزار کرد. در این اجلاس نمایندگان ایالات متحده آمریکا، چین، روسیه، ژاپن، سازمان ملل متحد، اتحادیه اروپا، آلمان، انگلیس، هلند، ایتالیا، کانادا، نروژ، مصر، سوئد، دانمارک و پرتغال حضور داشتند.

برنار کوشنر وزیر امور خارجه فرانسه در کنفرانس خبری که در پایان این اجلاس

بین‌المللی برگزار شد گفت: «در این کنفرانس، صلح دارفور تحقق نیافت اما فرصتی برای تأیید اهداف جامعه بین‌الملل پیرامون تحقق یافتن آن بود. وی برنامه‌های جامعه بین‌المللی را راضی کردن رهبر شورشیان در حال جنگ با دولت خارطوم به مذاکره و ایجاد راهکار سیاسی برای پایان دادن به خشونت‌ها، ارسال کمک‌های مالی به آوارگان جنگ در دارفور و شروع بازسازی شهرهای آسیب دیده از جنگ، تحقق صلح در دارفور با کمک نیروهای مشترک آفریقایی و بین‌المللی و ادامه تحریم‌ها علیه سودان در صورت مخالفت سودان با حضور نیروهای بین‌المللی معرفی کرد.»^(۸) نیکولا سارکوزی رئیس‌جمهوری جدید فرانسه نیز طی سخنانی اظهار داشت: «اگر سودان از همکاری با روند بین‌المللی صلح امتناع ورزد، جهان باید برخورد قاطعانه‌ای با سودان به عمل آورد و سکوت درباره دارفور، کشنده است.»^(۹)

فرانسه در اقدامی دیگر به عبدالواحد محمد النور رهبر جناح اقلیت جنبش آزادی‌بخش سودان پناهندگی اعطا نمود که این امر با واکنش عمر البشیر مواجه شد. با شروع بحران چاد و حادثه شدن وضعیت آوارگان در مرز چاد و سودان فرانسه بار دیگر از ادريس دبی رئیس‌جمهور چاد حمایت و از سقوط دولت دبی به دست مخالفان دولت چاد که از حمایت دولت سودان برخوردارند، جلوگیری نمود. اوج رسوایی فرانسه در بحران دارفور دستگیری باند قاچاق کودکان دارفور در مرز چاد بود. این باند با این استدلال که اقدامات آنان بشردوستانه بوده است کودکان چاد را به فرانسه می‌ربودند و آنان را مورد سوءاستفاده جنسی قرار می‌دادند که با واکنش جامعه بین‌المللی مواجه شد.

۵. واکنش انگلیس به بحران دارفور

انگلیس همواره در این قاره نقش ویژه‌ای در بحران‌های آفریقا به طور کلی و بحران دارفور به طور خاص دارد. تونی بلر نخست وزیر انگلیس هم با شروع بحران دارفور از سیاستهای دولت سودان انتقاد نمود و تأکید کرد که لندن برای جلوگیری از نسل‌کشی و تکرار نشدن آنچه که در ده سال پیش در رواندا اتفاق افتاد به هر اقدامی دست خواهد زد. انگلیس در تصویب قطعنامه‌های شورای امنیت راجع به بحران دارفور رای مثبت داد. در آخرین موضع‌گیری دیوید تریسمن^۱، وزیر مشاور در امور خارجه انگلیس در گفت‌وگو با رادیو «بی.بی.سی» گفت: «توافق به دست آمده در نشست سران» گروه هشت «نشان دهنده تحرک بین‌المللی برای حل این بحران است».^{۲۰} در اجلاس گروه هشت در ژانویه ۲۰۰۷ نیز که در هایلینگدام آلمان برگزار شد، انگلیس حمایت خود را از رای دادگاه لاهه برای تحویل گرفتن متهمان مورد درخواست این دیوان اعلام کرد.^{۲۱}

بعد از استعفای تونی بلر و روی کار آمدن گوردون براون^۲ این احتمال می‌رفت که فشار دولت انگلیس بر دولت سودان کاهش یابد اما براون در اولین موضع‌گیری خود در مقر سازمان ملل در نیویورک به خبرنگاران گفت: «مسئله دارفور یک تراژدی است و من حاضر نیستم شاهد ادامه این تراژدی باشم. جهان باید با یکدیگر متحد شود تا به مسئله دارفور رسیدگی کند».^{۲۲} اما نماینده دولت انگلیس در سازمان ملل، امیر جونز پری^۳، به همراه نماینده فرانسه در مورد قطعنامه پیشنهادی ۱۷۶۹ علیه دولت سودان گفت: «در

1. David Terisman

2. Gordon Brown

3. Emir Jonse Peri

قطعه‌نامه جدید از ادبیات ملایم‌تری استفاده شده تا نگرانی کشورهای آفریقایی برطرف شود.»^(۳۳)

۱. واکنش سازمان‌های بین‌الدولی به بحران دارفور (سازمان ملل متحد، اتحادیه آفریقا و اتحادیه اروپا)

ابتدا به بررسی نقش سازمان ملل و ارکان فرعی آن به‌عنوان اصلی‌ترین سازمانی که وظیفه اصلی صلح و امنیت بین‌المللی در جهان به آن محول شده است و سپس به نقش اتحادیه آفریقا به‌عنوان سازمانی که نقش اصلی در منازعات قاره آفریقا به‌طور عام و بحران دارفور به‌طور خاص ایفا می‌نماید، پرداخته می‌شود و در نهایت نقش اتحادیه اروپا مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱-۲. سازمان ملل متحد و نهادهای وابسته

مسئولیت اولیه حفظ صلح و امنیت بین‌المللی براساس ماده یک منشور - به‌عنوان یکی از اهداف سازمان ملل متحد - بر عهده این سازمان است.

در ابتدای بحران دارفور سازمان ملل بعد از وقوع جنایات صورت‌گرفته بلافاصله وارد بحران شد. دبیرکل سازمان ملل و شورای امنیت در این بحران ایفای نقش نمودند. در این قسمت به بررسی نقش دبیرکل، مجمع عمومی و سپس به نقش ارکانهای فرعی سازمان ملل امنیت در بحران دارفور پرداخته خواهد شد.

الف) نقش دبیرکل سازمان ملل در بحران دارفور

دبیرکل یک شخصیت بسیار مهم و مؤثر در سازمان ملل است و این سمت به لحاظ

اقدامات سیاسی در روابط بین‌الملل شخصیتی با اهمیت تلقی می‌شود. براساس ماده ۹۹ منشور ملل دبیر کل می‌تواند توجه شورای امنیت را به هر موضوعی که به عقیده او صلح و امنیت بین‌المللی را به خطر می‌اندازد جلب نماید.

علاوه بر ماده ۹۹ منشور ملل متحد، براساس ماده ۱۳ نظامنامه داخلی مجمع عمومی، دبیر کل می‌تواند هر موضوعی را که صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می‌کند، در دستور کار مجمع عمومی یا دیگر ارکان سازمان ملل متحد قرار دهد و در هر موقع از مذاکرات گوناگون سازمان می‌تواند راجع به موضوع مورد بحث تقاضای صحبت کند.

در خصوص بحران دارفور با وخیم‌تر شدن اوضاع، کوفی عنان، دبیر کل پیشین این سازمان، به منظور دیدار با آوارگان وارد دارفور شد. در ۲۸ ماه می ۲۰۰۴ عنان به منطقه دارفور سفر کرد و با آوارگان سه اردوگاه به منظور انجام کمک‌های اولیه دیدار کرد. عنان در اردوگاه زمزم^۱ در شمال دارفور به سوءاستفاده از حقوق بشر، ارتکاب جنایات سازمان یافته توسط جانجویدها که شامل تجاوز به نوامیس به صورت هدفمند، قتل، کشتار و تخریب روستاهای آفریقاییان بود، پی برد. زمانی که عنان به دومین اردوگاه پناهندگان یعنی میشل^۲ رسید این اردوگاه را متروکه یافت. عنان همچنین از اردوگاه ابوشوک^۳ در دارفور دیدار کرد. در این سفر عنوان شد که بسیاری از آوارگان به علت استمرار فضای ناامن در دارفور قصد بازگشت به خانه‌های خود را ندارند. کوفی عنان در بیانیه‌ای در ماه مارس ۲۰۰۴ اعلام کرد: تلاشها برای بهبود وضعیت امنیتی در رساندن کمکها به مردم دارفور

1. Zamzam

2. Michel

3. Aboshok

کافی نبوده است و کشتار و خرابکاری همچنان ادامه دارد. وی جامعه بین‌الملل را متهم کرد که برای رسیدگی به وضعیت فجیع در غرب سودان، سرعت لازم را نشان نداده است. در همان حال کوفی عنان با تشکیل نشست مشترک با اعضای شورای امنیت نسبت به اهمال پیرامون نقض گسترده حقوق انسانی در دارفور هشدار داد.^(۳۴) عنان در گزارش نهایی خود از دارفور گفت:

«همزمان، عملیات امداد رسانی عظیم باید ادامه یابد و هزینه های آن کاملاً پرداخت شود تا مردم دارفور به گونه‌ای مستمر، آب سالم، غذا و سایر اقلام حیاتی مورد نیاز را دریافت کنند. در نهایت و از همه مهم‌تر، باید فشارهای بیشتر بر تمامی طرفها، یعنی گروه‌های شورشی و دولت سودان آورده شود تا آتش بس را رعایت و خود را به مفاد مذاکرات صلح ابوجا با در نظر داشتن اولویت متعهد کنند. تأخیرهای جاری، نابخشودنی است و هر روز موجب از بین رفتن زندگی افراد می‌شود. باید به مذاکره‌کنندگان، مسؤلیت فردی شان را یادآور شد.»^(۳۵)

دبیرکل سازمان ملل در ابتکاری دیگر به درخواست شورای امنیت، کمیسیون بین‌المللی تحقیق پیرامون بحران دارفور را تشکیل داد. این کمیسیون موارد فراوانی از کشتار، آدم‌ربایی، تجاوز جنسی و سایر اعمال غیرانسانی و خشونت آمیز را در دارفور به ثبت رسانده است.^(۳۶) در اقدامی دیگر عنان رسماً با عمر البشیر دیدار و در رابطه با بهبود وضع آوارگان و بازگشت صلح به منطقه بحران زده دارفور بحث و گفتگو نمود.

با بحرانی شدن اوضاع دارفور و نقض آتش بس از سوی طرفین در اواخر سپتامبر ۲۰۰۶ کوفی عنان در گزارشی به شورای امنیت سازمان ملل اعلام کرد: «روند اجرای

قرارداد صلح اجرا نمی‌شود و دسترسی به کمک‌های بشردوستانه از سال ۲۰۰۴ در پایین‌ترین سطح خود قرار گرفته است.^(۳۷) وی اعلام نمود که نیروهای مسلح ارتش سودان و جناح‌های شورشی و نیز شبه نظامیان جانجوید همچنان به نقض موازین حقوق بشر پرداخته و قوانین مربوط به امدادسانی را زیر پا می‌گذارند.^(۳۸)

بعد از اتمام دوره فعالیت عنان، بان کی مون دبیرکل جدید سازمان ملل متحد به توصیه شورای امنیت و رای مجمع عمومی سازمان ملل به سمت دبیرکلی این سازمان و جانشینی عنان انتخاب شد. ایشان تلاش برای حل بحران دارفور را در اولویت برنامه‌های خود قرار داد. و در همان روزهای اول تصدی دبیرکل سازمان ملل متحد، با ابراز نگرانی از اوضاع بحرانی در دارفور بر ضرورت انجام تلاش‌های فوری به منظور حل مسالمت‌آمیز بحران این منطقه تأکید کرد. فرحان الحق،^۱ سخنگوی دبیرکل سازمان ملل متحد گفت: «بان کی مون، نگرانی خود از اوضاع منطقه دارفور را به مقام‌های سودانی ابلاغ کرده است».^(۳۹)

در اوایل آوریل ۲۰۰۷ بان کی مون در نشست مشترک با البشیر توافق کردند تا بر روی مساله تعیین تعداد نیروی اتحادیه آفریقا و مشارکت سازمان ملل در حفظ صلح در منطقه دارفور همکاری کنند. همزمان بان کی مون از آمریکا و انگلیس خواست تا از تلاش‌ها برای اعمال تحریم‌های سخت‌تر علیه سودان دست بردارند و اعلام کرد که وی به زمان بیشتری برای متقاعد کردن این کشور در قبول استقرار نیروهای حافظ صلح سازمان ملل در دارفور نیاز دارد. در عین حال، وی با انتقاد از حمله افراد مسلح به نیروی

حافظ صلح اتحادیه آفریقا در مرز میان چاد و دارفور که به کشته شدن پنج تن از نیروهای حافظ صلح منجر شده گفت: این امر به واقع لزوم و فوریت اعزام نیروی حافظ صلح مشترک را نشان می‌دهد.^(۳۰)

در اواسط سال ۲۰۰۷ فعالیت‌های مون برای حل بحران دارفور افزایش یافت و با حضور در کنفرانس صلح پاریس نشان داد که عزم جدی برای حل این بحران اتخاذ کرده است. پس از تصویب قطعنامه ۱۷۶۹ مون در سخنرانی خود در جمع ۱۵ نماینده شورای امنیت سازمان ملل این قطعنامه را قطعنامه‌ای تاریخی و بی‌سابقه خواند و خاطرنشان کرد نیروهای بین‌المللی اقدام ارزنده‌ای را در بهبود اوضاع معیشتی مردم دارفور و بستن صفحه تراژدی تاریخ سودان خواهند داشت.^(۳۱)

در سپتامبر ۲۰۰۷ به منظور احساس همدردی با مردم این منطقه، از نزدیک، بان کی مون وارد منطقه دارفور شد و با بازماندگان قربانیان جنگ داخلی در دارفور سخن گفت. مون در نخستین لحظات ورود به منطقه جنگ زده دارفور به اردوگاه پناهندگان و آوارگان رفت و از نزدیک با آنان دیدار نمود. مون هدف خود از این دیدار را تلاش برای استقرار نیروی ۲۸ هزار نفری صلح‌بانان اتحادیه آفریقایی و سازمان ملل عنوان نمود.^(۳۲)

در رابطه با سفر دبیرکل در سپتامبر ۲۰۰۷ به دارفور باید گفت در شرایط کنونی و افزایش گروه‌های شورشی و احتمال وخیم‌تر شدن اوضاع، سفر وی به این منطقه جنگ زده کمک شایانی به حفظ صلح و امنیت در منطقه بویژه امنیت آوارگان می‌نماید. دیدار مون با سران دولت سودان و رهبران گروه‌های شورشی برای متقاعد نمودن آنان به صلح پایدار در فرآیند مذاکرات میان طرفین در آینده مؤثر خواهد بود. در ضمن باید گفت دبیرکل

کنونی سازمان ملل برخلاف دبیر سابق آن، عنان، چون سال‌های آغازین دوران تصدی خود را طی می‌نماید از انتقادات بر ضد قدرت‌های بزرگ و نقش آنان در بین‌المللی نمودن بحران پرهیز خواهد نمود و این امر می‌تواند در دراز مدت خطراتی را برای دولت سودان به همراه آورد.^(۳۱) بویژه آنکه دادستان دیوان کیفری بین‌المللی احمد محمد هارون، وزیر کشور سابق سودان و علی قشیب از فرماندهان گروه‌های عرب تبار دارفور موسوم به «جانجویید» را به منظور ارتکاب جرم و جنایات علیه بشریت و جنایات جنگی فرا خوانده است. علاوه بر آن سفر مون به دارفور در شرایط کنونی می‌تواند به روند اجرایی قطعنامه ۱۷۶۹ شورای امنیت در استقرار نیروهای سازمان ملل در این منطقه مؤثر باشد.^(۳۲) وی در اقدامی دیگر «یان الیاسون» را به‌عنوان نماینده خود جایگزین جان پرونگ نمود. به منظور اجرایی شدن قطعنامه ۱۷۹۶ کی مون بار دیگر از دولت سودان خواست با جامعه بین‌المللی همکاری نماید.

ب) نقش مجمع عمومی سازمان ملل در بحران دارفور

مجمع عمومی به‌عنوان «مجلس جهانی»^۱ محل ابراز عقاید متفاوت اعضای جامعه بین‌الملل است.^(۳۳) مجمع عمومی سازمان ملل با توجه به نقش ویژه‌ای که در افکار عمومی دارد می‌تواند از طریق قطعنامه‌های خود نگاه جامعه جهانی را به یک بحران یا فاجعه بشری در یک نقطه از جهان جلب نماید. در بحران دارفور این رکن اساسی سازمان ملل نقش مهمی در بین‌المللی کردن بحران دارفور ایفا نمود. در نشست‌های سالانه مجمع عمومی که هر ساله در ماه سپتامبر برگزار می‌شود مجمع عمومی با توصیه نامه‌های خود

جهانیان را از عمق فاجعه بشری در دارفور آگاه نمود.

مجمع عمومی براساس گزارشهای دبیرکل سازمان ملل بحث‌هایی در مورد جایز بودن یا جایز نبودن مداخلات بشردوستانه داشته است استدلالهای اعضای مجمع عمومی به ترتیب زیر بود:

اول: چه ضوابطی باید برای مداخلات بشردوستانه چند جانبه یا یکجانبه تحت حمایت سازمان ملل باشد.

دوم: چه ضوابطی باید برای مداخلات بشردوستانه بدون تصویب یا حمایت سازمان ملل باشد.

سوم: وضعیت دارفور با کدام یک از ضوابط مداخلات بشردوستانه - تحت حمایت یا بدون حمایت سازمان ملل - مطابق است.

گروهی از اعضای مجمع عمومی با استناد به مداخلات بشردوستانه و رویه های گذشته این سازمان در عراق به یوگسلاوی سابق و رواندا استناد می کردند و خواستار دخالت سازمان ملل در دارفور شدند. گروهی دیگر از اعضای مجمع عمومی اعتقاد داشتند که استناد به میانجیگری بشردوستانه یا حداقل مداخله یکجانبه در دارفور پذیرفته شده نیست. نهایتاً مجمع عمومی به این نتیجه رسید که سازمان ملل متحد می تواند در دارفور بر طبق اصول میانجیگری چند جانبه سازمان ملل متحد مشارکت نماید.^(۳۶)

مجمع عمومی در شصت و یکمین نشست سالیانه خود اوضاع دارفور را در کنار اوضاع لبنان، عراق و مسئله هسته‌ای ایران در دستور کار خود قرار داد.^(۳۷) بحران دارفور با صدور قطعنامه ۱۷۰۶ شورای امنیت در ۹ شهریور ماه جایگاه خاصی را در دستور کار مجمع

عمومی باز کرد. بوش در سخنرانی خود در مجمع عمومی سازمان ملل متحد اوضاع دارفور را نگران کننده توصیف نمود و خواستار واکنش جهانی به این بحران شد.^(۳۸)

جان بولتن سفیر آمریکا در سازمان ملل نیز به اجرای عملیاتی قطعنامه ۱۷۰۶ شورای امنیت اشاره کرد و دولت سودان را به پذیرش این قطعنامه فراخواند. بولتن گفت: «برای شورای امنیت لازم است که فوراً برای اجرای قطعنامه به منظور توقف حوادث غم انگیز در دارفور اقدام نماید، وی اظهار نمود: «هر روز عذاب مردم سودان و ژنوسید روبه گسترش است و ما سودان را به همکاری با سازمان ملل فرا می‌خوانیم».^(۳۹)

ج) شورای امنیت

شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز که مهم‌ترین رکن اجرائی سازمان ملل متحد است در قبال بحران دارفور واکنش نشان داد. شورای امنیت سازمان ملل متحد با تصویب قطعنامه‌هایی در چارچوب فصل ششم و هفتم منشور ملل می‌تواند در بحران‌های بین‌المللی ایفای نقش نماید. این شورا در قطعنامه ۱۵۴۷ و در قالب فصل ششم منشور سازمان ملل از وضعیت دارفور ابراز نگرانی کرد و در قطعنامه‌های ۱۵۵۶، ۱۵۶۴، ۱۵۹۱ که براساس فصل هفتم منشور صادر کرد به دولت سودان هشدار داد به رعایت موازین حقوق بشر و خلع سلاح شبه نظامیان و نیز استقرار صلح و امنیت در منطقه پایبند باشد.

شورای امنیت سازمان ملل در اقدامی تاریخی در قطعنامه ۱۵۹۳ مورخ ۳۱ مارس ۲۰۰۵ شدیداً از وخامت اوضاع انسانی در دارفور ابراز نگرانی کرد و به منظور حل بحران، پرونده دارفور را به دیوان کیفری بین‌المللی ارجاع داد. این قطعنامه که شدیدترین اقدام شورای امنیت علیه دولت سودان به شمار می‌رود، به پیشنهاد فرانسه و با ۱۱ رأی موافق و

۴ رأی ممتنع (آمریکا، الجزایر، چین، برزیل) در ۳۱ مارس ۲۰۰۵ به تصویب رسید. در این قطعنامه مقرر شد پرونده ۵۱ تن از افراد مظنون به ارتکاب جنایات جنگی در ایالت دارفور به دیوان بین‌المللی کیفری در لاهه ارجاع شود.^(۴۰) تصویب این قطعنامه در حالی صورت گرفت که بسیاری از ناظران بین‌المللی شگفت زده شدند و این ارجاع را به‌عنوان آغاز عصر جدیدی که در آن عدالت بین‌المللی تفوق خواهد یافت، جشن گرفتند.^(۴۱)

یکی دیگر از اقدامات شورای امنیت درباره بحران دارفور که جنجال‌های زیادی برپا کرد تصویب قطعنامه ۱۷۰۶ علیه خارطوم بود. در این قطعنامه که توسط آمریکا و انگلیس پیشنهاد شد و با ۱۲ رأی موافق و ۳ رأی ممتنع (روسیه، چین و قطر) به تصویب رسید، آمده است که ۲۲۵۰۰ نیروی نظامی و پلیسی سازمان ملل جایگزین نیروهای اتحادیه آفریقا در دارفور شوند. وظیفه این نیروها نظارت بر آتش‌بس، اجرای مفاد موافقتنامه صلح در دارفور، اجرای خلع سلاح گروه‌های مسلح، تلاش برای بازگشت صلح و آرامش به منطقه و... است.^(۴۲) مقامات خارطوم که مخالفت صریح و شدید خود را با این قطعنامه اعلام کردند، بر این باورند که پشت این قطعنامه پرونده پنهانی وجود دارد که هدف آن دستیابی به حاکمیت سودان است. در اکتبر ۲۰۰۶ به منظور فشار بر دولت سودان، شورای امنیت مجدداً نگرانی خود را بر تداوم بحران در دارفور اعلام نمود و در قطعنامه ۱۷۱۴ دبیرکل و اتحادیه آفریقایی را ترغیب نمود تا در جهت اجرای مفاد قطعنامه ۱۷۰۶ گام بردارند.^(۴۳)

در اوت ۲۰۰۷ شورای امنیت سازمان ملل حضور مشترک نیروهای حافظ صلح این سازمان با نیروهای اتحادیه آفریقایی را در قطعنامه ۱۷۶۹ تصویب کرد.^(۴۴) در قطعنامه اخیر

عبارت محکوم شدن سودان به دلیل عدم تضمین رسیدن کمک‌های بشردوستانه به آوارگان دارفوری و همچنین تهدید شورای امنیت به اتخاذ اقدامات شدیدتر از جمله اعمال تحریم علیه سودان در صورت امتناع آن از پیروی از قطعنامه حذف شده است. براساس مواد این قطعنامه این نیروها با نام «یونامید»^۱ جایگزین ۷ هزار نیروی آفریقایی می‌شوند که با کمبود تجهیزات و توانایی مالی و جسمی روبه‌رو هستند.

تداوم مخالفت‌های دولت سودان با روند اجرایی قطعنامه ۱۷۶۹ موجب شد که شورای امنیت در اقدامی دیگر قطعنامه ۱۷۹۶ را به تصویب برساند. در این قطعنامه شورای امنیت ورود مشترک نیروهای ۲۶۰۰۰ نفری یونامید را به دارفور الزام نمود.^(۳۵) پس از تصویب قطعنامه ۱۷۹۶ شورای امنیت، توافقنامه «استقرار نیروهای مشترک» در مقر وزارت امور خارجه سودان بین وزیر امور خارجه سودان، دنیق ال‌ور و نماینده یونامید، رودولف ادادا امضا شد. در این قطعنامه، چارچوب حقوقی عملکرد نیروهای یونامید تعیین شد و متعاقب آن فعالیت نیروهای یونامید با ورود ۹۰۰۰ نفر از این نیروها به منظور حمایت از غیرنظامیان در ایالت دارفور آغاز شد.

د) کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان

وظیفه این سازمان حمایت بین‌المللی از پناهندگانی است که در حیطه اساسنامه کمیساریا قرار دارند. این سازمان به دنبال راه‌حلهایی است که بتواند به مشکل پناهندگان پایان دهد و باعث بازگشت داوطلبانه آوارگان به کشور متبوع خود شوند.^(۳۶) در راستای انجام وظایف فوق کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان در بحران دارفور حضور فعالی ایفا نمود.

این سازمان با ۵۰ کارمند و ایجاد سه دفتر - دو دفتر در غرب دارفور و یک دفتر در جنوب دارفور - اقدام به حمایت از پناهندگان نمود.^(۳۷) همچنین مدیر حفاظت بین‌المللی کمیساریای عالی پناهندگان ملل متحد، «اریکا فیلر»،^۱ در ۲۴ ژانویه ۲۰۰۴ در مرز چاد و سودان با آوارگان دیدار نمود. (هیأت نمایندگی پناهندگان به سرپرستی «جان ماری فکری»^۲ از دارفور دیدار کردند). آنان برای عملیات دارفور ۳۱/۶ میلیون دلار از جامعه جهانی درخواست کمک نمودند.^(۳۸)

بنا بر گزارش کمیساریای عالی پناهندگان ملل متحد، آوارگان کسانی بودند که به کشور همسایه خود چاد فرار کرده و به مناطق دور دست و بیابانی می‌رسیدند که فاقد منابع به ویژه آب بود. آنان اغلب پناهگاه موقتی می‌ساختند که در مرزهای سودان مورد تاخت و تاز شبه نظامیان قرار می‌گرفتند.^(۳۹)

در یک اقدام مثبت به منظور رفاه آوارگان کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان اقدام به ساخت دستشویی‌های عمومی، درمانگاه و مدارس و سایر زیر ساخت‌های مورد نیاز برای آوارگان نمود و از آغاز فعالیت خود در بحران دارفور تا سپتامبر ۲۰۰۴، ۱۰ اردوگاه در مناطق مختلف دارفور ایجاد نمود.^(۴۰)

ه) صندوق کودکان ملل متحد، یونیسف^۲

در بحران دارفور این نهاد به طور مؤثر وارد عمل شد و با کمک به کودکان و زنان دارفور

1. Erica Filer
2. Jan Mary Fecreri
3. UNICEF

توانست، نقش ویژه خود را اعمال نماید. خانم «کارول بلامی»،^۱ مدیر اجرایی صندوق کودکان سازمان ملل وضعیت دارفور را حساس توصیف می‌کند. او با عمر البشیر ملاقات کرده و از او خواست که بیشتر به اوضاع کودکان قربانی در این درگیریها توجه داشته باشد.^(۵۱)

براساس گزارشهای یونیسف، وضعیت کودکان دارفور متفاوت از دیگر نقاط جهان است در حالی که در بسیاری از نقاط جهان کودکان آرزوی داشتن دوچرخه، عروسک و توپ فوتبال را دارند، کودکان دارفور آرزومند داشتن پتو، زیلو، کفش و پوشاک هستند تا از سرما و آسیب پشه‌ها در امان باشند. بدین منظور صندوق کودکان ملل متحد بارها و بارها خواستار کمک جهانی به مسئله دارفور شده است. یونیسف اعلام کرد بیش از یک سوم از کل مبلغ اهدا شده در سال ۲۰۰۶ به این سازمان که معادل ۳۳۱ میلیون دلار است، به کشور سودان، جایی که ۱/۴۰۰ میلیون کودک در دارفور که فقط برای ادامه زندگی مبارزه می‌کنند، تخصیص داده شده است.^(۵۲)

(و) برنامه جهانی غذا

به منظور رفع مشکل کمکهای غذایی در نوامبر ۱۹۶۱ برنامه جهانی غذا با همکاری سازمان ملل و سازمان خواروبار کشاورزی ملل متحد^۲ پی ریزی شد. در بحران دارفور برای حل مشکل گرسنگی آوارگان دارفور برنامه جهانی غذا از آغاز بحران نقش اساسی داشت و تنها در ماه مه ۲۰۰۶ برنامه جهانی غذا ۱/۸ میلیون نفر را در دارفور تغذیه کرد.

1. Carol Blami

2. FAO

همچنین، در سال ۲۰۰۶ اعلام نمود که انتظار می‌رود حدود ۳/۵ میلیون نفر در دارفور خصوصا در فصل بارندگی از اوت تا نوامبر (مرداد تا آبان) از گرسنگی رنج ببرند. در سال ۲۰۰۵ نیز اعلام کرده بود که ۲/۸ میلیون نفر در دارفور نیازمند کمکهای غذایی هستند.^(۵۳)

ز) سازمان بهداشت جهانی

این سازمان از کارگزاریهای تخصصی وابسته به سازمان ملل متحد است که بحران دارفور را مورد بررسی قرار داده و گزارشهایی را نیز در این رابطه ارائه داده است. براساس یکی از این گزارشها، در زمانی که بحران در دارفور در مرحله حاد بود، هر ماهه تا ۱۰ هزار تن از آوارگان در اثر ادامه خشونت و حملات مسلحانه به آنان، جاری شدن سیلابهای موسمی و ابتلا به بیماریهای مختلف جان خود را از دست می‌دادند و این درحالی بود که جامعه جهانی اقدام چندانی برای کمک به آنها انجام نمی‌داد.^(۵۴) در این گزارش آمده است که هزاران کودک زیر پنج سال در میان تلفات، به چشم می‌خورند، دیده می‌شوند. برخی کودکان نیز به دلیل ابتلا به بیماریهای قابل پیشگیری و در اثر کمبود امکانات درمانی و سوء تغذیه تلف می‌شوند. «دیوید نبارو»،^(۵۵) از مقامات سازمان بهداشت جهانی، گفته است که جاری شدن سیلاب و ادامه درگیری مسلحانه رساندن کمک های ضروری به آوارگان را با مشکل جدی مواجه می‌کند. در سپتامبر ۲۰۰۴ سازمان بهداشت جهانی تخمین زد که از زمان آغاز بحران ۵۰ هزار نفر کشته شده‌اند. در واقع آنچه سازمان بهداشت جهانی اعلام کرده بود آمار کسانی بود که طی ۱۸ ماه در اثر گرسنگی جان خود را از دست داده بودند.^(۵۵)

۳. نقش اتحادیه آفریقا در بحران دارفور

اتحادیه آفریقا یک سازمان منطقه‌ای است که می‌تواند در بحران‌های منطقه‌ای نقش اساسی ایفا نماید. این سازمان در بحران دارفور وارد عمل شد و در اواخر مارس ۲۰۰۴ یک تیم هدایت شده به سام ایبوک، دبیر دیارتمان صلح و امنیت اتحادیه آفریقایی را برای مشارکت در گفتگوها به چاد فرستاد.^(۵۶)

اتحادیه آفریقا با برگزاری جلساتی برای انجام مذاکرات صلح سعی کرده است تا قدمی در راستای رسیدن به صلح در این منطقه بردارد. اتحادیه آفریقا با حضور ناظران بین‌المللی و با میزبانی ادریس دبی، رئیس جمهوری چاد و حضور طرفین درگیر، چندین توافقنامه آتش بس و صلح را به امضاء رسانده است. همچنین این اتحادیه نقش محوری در گفتگوهای سیاسی بین دولت مرکزی سودان و دو گروه شورشی به عهده داشت. علاوه بر آن مسئولیت نظارت بر آتش بس بر عهده نیروهای حافظ صلح اتحادیه آفریقا که در حدود ۷ هزار نفر بودند، سپرده شد اما این نیروها به علت عدم توان مالی و لجستیکی قادر به انجام ماموریت خود و بازگرداندن امنیت به دارفور نشدند. اتحادیه آفریقا ناتوانی خود را در تأمین هزینه ماهیانه ۱۷ میلیون دلاری نیروهای خود اعلام نمود.^(۵۷)

پس از صدور قطعنامه ۱۷۰۶ شورای امنیت انتظار می‌رفت که نیروهای حافظ صلح سازمان ملل متحد جایگزین نیروهای اتحادیه آفریقا شوند؛ اما دولت سودان بارها مخالفت خود را با ورود این نیروها اعلام نمود و خواستار تقویت نیروهای اتحادیه آفریقایی در منطقه دارفور شد. پس از مذاکرات کوشنر، وزیر امور خارجه فرانسه و البشیر در اوایل ژوئن

۲۰۰۷ اعلام شد که دولت سودان حضور مشترک نیروهای حافظ صلح آفریقا و سازمان ملل را بپذیرد. اتحادیه آفریقا در راستای بهبود اوضاع، کنفرانس امنیتی دارفور در طرابلس لیبی را با شرکت نمایندگانی از پنج عضو دائم شورای امنیت، اتحادیه اروپا و کشورهای کمک کننده به بحران دارفور به ریاست «یان الیاسون»^۱ و فرستاده ویژه سازمان ملل به دارفور و «سلیم احمد سلیم»^۲ فرستاده این اتحادیه در اول جولای ۲۰۰۷ برگزار کرد.^(۵۸)

۴. اتحادیه اروپایی

از ابتدای جنگ دارفور در سال ۲۰۰۳، اتحادیه اروپایی تا پیش از شدت عمل شورای امنیت در تصویب قطعنامه ۱۷۰۶ حضور موثری را ارائه نداده است. تا جایی که مطبوعات آمریکا و در راس آن روزنامه *واشنگتن پست* با انتقادهای شدید جای خالی اروپا را در دارفور تقبیح می کردند.^(۵۹)

با تصویب قطعنامه ۱۷۰۶ و شدت گرفتن درگیریهای دارفور در سپتامبر ۲۰۰۶ اتحادیه اروپا همگام با آمریکا پا به عرصه عمل گذاشت. «پکا هادیستو»^۳ نماینده ویژه اتحادیه اروپایی به شدت درگیریها و آوارگی بیش از ۲۰۰ هزار غیرنظامی هشدار داد. بلافاصله وزرای امور خارجه ۲۵ کشور عضو اتحادیه اروپا در جلسه خود در بروکسل با صدور بیانیه مشترکی اعلام کردند هر طرفی که مانع از اعزام صلحبانان سازمان ملل به منطقه دارفور شود، ایشان اقدامات سختی را در چارچوب سازمان ملل اتخاذ خواهند کرد.

1. Yan Elyasson

2. Salim Ahmad Salim

3. Peca Hadisto

همچنین «لوئی میشل»^۱ کمیسر اتحادیه اروپا گفت «تاکنون ۳۱۳ میلیون دلار به ماموریت صلحجویی اتحادیه آفریقا در دارفور کمک کرده و ۳۶۰ میلیون یورو نیز کمک‌های بشردوستانه در اختیار مردم دارفور قرار داده است». رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپایی، «خاویر سولانا»^۲ در ملاقات با رهبران سودان و مقامات اتحادیه آفریقایی و سازمان ملل از دولت سودان درخواست کرد تا اجازه ورود نیروهای حافظ صلح سازمان ملل را به خاک این کشور صادر کنند. از آن زمان به بعد اتحادیه اروپایی هم به همراه آمریکا دولت سودان را تحت فشار قرار داده است.^(۳)

۵. واکنش سازمان‌های غیردولتی

با توجه به نقش روزافزون سازمان‌های غیردولتی، در این بخش نقش شش سازمان عمده بین‌المللی غیردولتی در رابطه با بحران دارفور مورد بررسی قرار می‌گیرد. این سازمان‌ها عبارتند از:

۵-۱. گروه بین‌المللی بحران^۴

این گروه فعالیتش را در لندن و تنها با دو کارمند آغاز کرد. در دهه گذشته چندین بحران واقعی و احتمالی را در نقاط مختلف جهان پوشش داده و اکنون به یکی از معتبرترین نهادهای مستقل و غیردولتی برای ارائه اطلاعات، تحلیل و مشاوره به دولت‌ها درباره مسائل مناقشه برانگیز تبدیل شده است. گرت ایوانز^۴ مدیر گروه بین‌المللی بحران می‌گوید:

1. Loei Michel

2. Javier Solana

3. International Crisis Group

4. Gret Eivans

«گروه بحران را جمعی از متخصصان سیاست خارجی تأسیس کردند که از قصور جامعه بین‌الملل در برخورد کارآمد با بحران‌های سومالی، بوسنی و رواندا اشفته شده بودند».^(۶۱) به گفته وی، هدف این گروه از کارشناسان ایجاد سازمانی جدید و کاملاً مستقل از نفوذ دولت‌ها بود تا بتواند به دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و جامعه جهانی کمک کند و از مناقشه‌های مرگبار جلوگیری یا حداقل آنها را مهار کنند. گروه بین‌المللی بحران، متشکل از چندین سازمان امدادسانی مستقر در بروکسل، پایتخت بلژیک، با صدور بیانیه‌ای هشدار داده است که صدها هزار نفر از اهالی دارفور به دلیل ادامه جنگ داخلی با خطر حمله نظامی، بیماری و گرسنگی مواجه شده‌اند و به کمک‌های فوری نیاز دارند. این گروه به بازیگران کلیدی منازعه دارفور توصیه‌های موثری نمود.^(۶۲) این گروه به شورای امنیت توصیه نمود: - تحریم‌های هدفمند را علیه سران حکومت سودان به دلیل وارد آوردن خسارات مادی به مردم دارفور اعمال نماید.

- اختیارات نیروهای حافظ صلح اتحادیه آفریقایی را افزایش دهد و به هر ترتیب ممکن برای حل بحران تلاش نماید.

به اتحادیه آفریقایی نیز توصیه‌های زیر را نمود:

- تکمیل توسعه نظارت بر موافقتنامه آتش بس

- توسعه و بالا بردن اختیارات خود تحت نظارت شورای امنیت به منظور حفاظت از

غیرنظامیان در مواقع ضروری.

- پیگیری مذاکرات سیاسی بین دولت سودان و دو گروه شورشی به منظور دستیابی

به موافقتنامه‌ای که دلایل ریشه‌ای بحران دارفور را مورد ارزیابی قرار دهد.

به آمریکا، اتحادیه اروپایی و کشورهای که خواهان حمایت از ابتکارات اتحادیه آفریقایی هستند، توصیه‌های زیر را نمود:

- بی‌درنگ کمک‌های خود را به اتحادیه آفریقایی افزایش دهند تا این اتحادیه بتواند تسهیلات لازم برای اجرای موافقتنامه ۸ آوریل ۲۰۰۴ فراهم سازد.

- برای حمایت‌های بیشتر مالی، لجستیکی، تسلیحاتی و انتقالی با این اتحادیه همکاری نمایند.

- برای تجهیز نمودن قوای نظامی اتحادیه آفریقایی، طرح‌های ضروری خود را ارائه دهند.

به سازمان ملل و امدادهای بشردوستانه توصیه نمود:

- حمایت‌های بشردوستانه ضروری خود را به انجام برسانند.

- مذاکره با دولت سودان و گروه‌های شورشی جهت ارسال کمک‌های بشردوستانه

فوری خود به جمعیت غیرنظامی دارفور.^(۶۳)

به دولت سودان توصیه نمود:

- فوراً گام‌های مؤثری برای سیاست بیطرفی و ثبات وضعیت در دارفور در مطابقت

با موافقتنامه صلح ۸ آوریل ۲۰۰۴، اعلامیه سازمان ملل متحد در جولای ۲۰۰۴، قطعنامه

۱۵۵۶ مورخ ۳۰ جولای ۲۰۰۴ و طرح اقدام با سازمان ملل متحد در ۵ اگوست ۲۰۰۴

بردارد.

- تمامی گروه‌های شورشی را که طی دوره شورش مجهز به تسلیحات نظامی و در

عین حال نیز حمایت شده‌اند مسلح و حمایت شده‌اند را مورد شناسایی قرار دهد.

- قطع همه حمایت‌های مادی و سیاسی شبه نظامیان جانجوید.

- اتخاذ اقدامات قانونی علیه جانجویدها به منظور مسئولیت بین‌المللی آنان در قبال

جنایات علیه بشریت.

به دو گروه شورشی نیز توصیه‌های زیر را ارائه نمود:

- در حالیکه مشغول تسهیل امدادهای بشردوستانه به نواحی تحت سلطه خود

هستند، بی درنگ، همه مواد موافقتنامه آتش بس ۸ آوریل ۲۰۰۰ به ویژه توقف حملات به

کاروانهای امداد رسان در نواحی تحت کنترل دولت را اجرا نمایند.

گروه مطالعات بحران بین‌المللی گزارش داد که زندگی هزاران نفر به دلیل حملات

شبه نظامیان جانجوید و کمبود شدید مواد غذایی در معرض خطر قرار دارد.^(۶۴)

۲-۵. سازمان پزشکان بدون مرز

از جمله سازمان‌هایی است که در این منطقه به فعالیت پرداخته است. این سازمان با ارائه

خدمات پزشکی و بهداشتی در کاهش درد و رنج مردم منطقه می‌کوشد و با دایر کردن

مطب‌های صحرایی در دارفور به مردم منطقه خدمات پزشکی ارائه می‌دهد. به گفته

پزشکان بدون مرز، این سازمان حضور چشمگیری در دارفور دارد و بیش از سیصد تن از

کارکنان بین‌المللی و سه هزار نفر از کارکنان محلی آن به درمان و رسیدگی به حدود یک

میلیون بیمار می‌پردازند.^(۶۵)

پل فورمن رئیس شاخه امداد رسانی سازمان پزشکان بدون مرز در خرداد ۱۳۸۴ برای

نخستین بار پس از چهار ماه اقامت در دارفور گزارشی مبنی بر تجاوز به پانصد زن و دختر

در دارفور ارائه نمود. در گزارشی که توسط پول فورمن به چاپ رسیده آمده است: بیش از

۸۰ درصد زنان و دخترانی که به آن‌ها تعرض شده است ادعا می‌کنند که حمله کنندگان به آن‌ها سربازان یا شبه نظامیان مسلح بوده اند.^(۶۶)

پس از این گزارش فورمن توسط پلیس سودان بازداشت شد. پول فورمن در طول بازجویی‌ها به مقامات پلیس گفته بود: «پزشکی و گفتن حقایق، حرفه من است و نمی‌توانم از آن بگذرم.»^(۶۷) دادستان کل سودان ضمن تأیید خبر دستگیری پول فورمن، اعلام کرد که وی در طول چهار ماه اقامت در سودان گزارشی در خصوص پانصد مورد تعرض به زنان و دختران سودانی تهیه کرده است که کاملاً اشتباه است. جان ایگلند، نماینده دبیرکل سازمان ملل، نیز در این خصوص گفت: مسئله تجاوز به هزاران زن و دختر در سودان امری غیرقابل کتمان است. تلاش پل فورمن برای بیان حقایق و کاستن از رنج و درد قربانیان خشونت در این کشور قابل تقدیر است.^(۶۸) فورمن در بخشی از گزارش خود گفت: رازداری پزشکی و حفظ اسرار خصوصی بیماران مانع از آن می‌شود که اسناد مورد درخواست مقامات سودانی را به آنها ارائه کند.^(۶۹)

۳-۵. آکسفام

آکسفام یک مؤسسه امدادرسانی برجسته در بریتانیا است که به مناطقی که در آنجا نیاز به امداد رسانی باشد کمک‌های امدادی می‌فرستد و در زمینه کاهش جرایم سازمان یافته و نژادی فعالیت می‌کند.^(۷۰) این مؤسسه از همان آغاز بحران دارفور نیز به فعالیت پرداخته است و کمک‌های نیکوکارانه ای را در اختیار آوارگان دارفور قرار داده است. این مؤسسه اعلام می‌کند که این کمک‌ها باید تا اواخر سال ۲۰۰۶ ادامه یابد. اما مخالفت دولت سودان با اعزام صلح بانان سازمان ملل و اتحادیه آفریقا این بحران هنوز ادامه دارد. سازمان

خیریه اکسفام، ارزیابی خود را براساس این واقعیت انجام داده که به دلیل حضور بیشتر ساکنان منطقه دارفور در اردوگاهها، به احتمال زیاد فصل برداشت محصولات کشاورزی در سال ۲۰۰۵، کم رونق خواهد بود. حتی اگر روند بازگشت آوارگان به خانه هایشان از ماه اکتبر آغاز شود، باز هم فصل بعدی برداشت زودتر از سال ۲۰۰۶ نخواهد بود.^(۳۱) در حالی که شبه نظامیان همچنان روستاها را به آتش می‌کشند، روشن است که هنوز اوضاع برای بازگشت آوارگان امن نیست. همچنین اکسفام از دولت سودان خواسته است به گروههای مهندسی وابسته به این سازمان اجازه دهد تا به طور مرتب به مناطق دارفور دسترسی داشته باشند. اکسفام گفته است که لازم است فعالیت این گروه‌ها در کمک به مردمی که با کاهش ذخیره مواد غذایی و آب آشامیدنی مواجه هستند بخصوص در ماه‌های تابستان ادامه داشته باشد. از نظر این سازمان این منطقه تا اواخر سال ۲۰۰۶ نیازمند کمکهای انسان دوستانه سایر مناطق جهان است. برای همین سازمان، نیروهای خود را برای کمک به این آوارگان بسیج کرده است.

یکی از مهم‌ترین سازمان‌های خیریه در بریتانیا، تلاش‌های جامعه جهانی را برای حمایت از دو میلیون آواره سودانی که از خانه‌های خود در منطقه دارفور رانده شده‌اند، همچنان ناکافی می‌داند. اکسفام که یکی از بزرگ‌ترین تأمین کنندگان آب آشامیدنی بهداشتی برای آوارگان دارفور است اعلام کرده که جنایت و بی‌رحمی در این منطقه هنوز در مقیاس گسترده‌ای جریان دارد و سطح تحمل مردم منطقه تقریباً غیرقابل پذیرش است و بر طبق تحلیل این مؤسسه صدها هزار نفر در وضعیت خطرناکی در اردوگاههای شلوغی زندگی می‌کنند که خشونت روز به روز بیشتر می‌شود و به همین ترتیب به میزان آوارگان

بیشتر می‌شود؛ به طوری که آکسفام در گزارش فوریه ۲۰۰۷ اعلام نمود که ۸۰۰ هزار نفر به میزان آوارگان اضافه شده است.^(۳۲) این سازمان خواستار حمایت بیشتر مراجع جهانی از نیروهای اندک و معدودی شده که توسط اتحادیه آفریقا به این منطقه، در غرب سودان فرستاده شده‌اند. اوضاع امنیتی در مناطقی که تحت پوشش فعالیت‌های این نیرو قرار دارد بهبود یافته است و شمار اندکی از آوارگان به خانه‌های خود بازگشته‌اند. اما این پیشرفت‌ها هنوز در قیاس با وسعت منطقه دارفور، همچون قطره‌ای در اقیانوس است. آکسفام از جامعه بین‌المللی خواست تا منابع و تدارکات لازم برای بسط و گسترش نیروهای اتحادیه آفریقا را فراهم آورد و به این ترتیب بر تلاش‌هایش برای حمایت از غیرنظامیان بیافزاید.

۴-۵. سازمان دیدبان حقوق بشر

سازمان بین‌المللی دیدبان حقوق بشر که مرکز آن در نیویورک است از دولت سودان خواست که دست به تلاش جدی‌تری برای برقراری امنیت در دارفور بزند.

سازمان دیده بان حقوق بشر به دولت سودان انتقاد می‌کند که راهی نادرست را می‌پیماید. یعنی به جای آنکه شبه نظامیان موسوم به جانجوید را خلع سلاح کند، آنها را جذب واحدهای امنیتی دولتی چون پلیس می‌کند. سازمان دیده بان حقوق بشر این مسئله را که شبه نظامیان برای تأمین امنیت مردم غیرنظامی در نظر بگیرند، نهایت حماقت می‌داند. این سازمان مدافع حقوق بشر خواستار آن است که اینچنین شبه نظامیانی که مسئول کشته شدن دهها هزار نفر و رانده و آواره شدن یک میلیون انسان آفریقایی ساکن در منطقه دارفور هستند، به عنوان جنایتکار جنگی محاکمه شوند و نه اینکه با دادن مقام و مسئولیت پاداش دریافت کنند.^(۳۳)

۵-۵. کمیته صلیب سرخ جهانی

این سازمان نیز از سازمان های بین المللی غیر دولتی است که بحران دارفور را مورد توجه قرار می دهد. این سازمان طی دو توافقنامه « انجمننا » مورخ آوریل ۲۰۰۴ و « ابوجا » مورخ نوامبر ۲۰۰۴ با دولت سودان قرار همکاری امضاء کرده است. طبق این توافقنامه ها دولت سودان موظف شده با سازمان صلیب سرخ و امدادگران بین المللی برای رسیدگی به مسائل انسانی بحران دارفور و کمک رسانی به اردوگاههای آوارگان در داخل و خارج مرزهای سودان همکاری نماید. جمعیت هلال احمر ایران نیز به عنوان زیر مجموعه صلیب سرخ جهانی در راستای کمک به آوارگان دارفور به ارسال کمک به این منطقه اقدام کرده است. صلیب سرخ بین المللی گفته است که کاروان های حامل اقلام بشردوستانه در دارفور هدف حملات متعددی قرار گرفته که جان امدادگران را به مخاطره انداخته است. سخنگوی صلیب سرخ گفته است که احتمالاً این حملات دارای انگیزه های سیاسی است.^(۳۲)

۵-۶. سازمان عفو بین الملل

از نمونه فعالیتهای سازمان عفو بین الملل - که سازمانی برای بررسی وضعیت حقوق بشر در کشورها می باشد - در دارفور می توان به اعزام هیأتی در شهریور ۱۳۸۳ برای بررسی وضعیت حقوق بشر اشاره کرد. سامکیلو موخین^۱ سخنگوی این سازمان اعلام کرده است که نیمی از این هیات ۱۲ نفره اعزامی عفو بین الملل به نیالا مرکز ایالت دارفور وارد

شده‌اند و نیم دیگر به ریاست ایرین خان^۱ دبیرکل این سازمان به جنین در غرب دارفور عزیمت کردند. به گفته وی، هدف این هیات ضمن ارزیابی وضعیت اوارگانی که از منازل خود به علت مناقشه ۱۹ ماهه بی خانمان شده‌اند، از تاکیدهای دولت سودان درباره بهبود اوضاع در ایالت دارفور و بازگشت هزاران پناهنده به صورت داوطلبانه به مناطق سکونت خود تحقیق کند. سفر این هیأت به دارفور پس از آن صورت گرفت که ایالات متحده آمریکا به طور رسمی آنچه در دارفور روی می‌داد را نسل‌کشی خواند بود، اتهامی که از سوی دولت سودان رد شده است. مقامات دولت سودان با رد اتهامات آمریکا و ساختگی خواندن آن، هدف از این اتهامات را استفاده تبلیغاتی و ابزاری از مسئله حقوق بشر برای پیروزی جرج بوش در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا قلمداد کرده‌اند.

سازمان عفو بین‌الملل در ماه سپتامبر ۲۰۰۶ طی بیانیه‌ای اعلام کرد، دولت سودان به رغم توافقنامه صلح در ماه مه ۲۰۰۶ در حال تحرکات نظامی در منطقه دارفور است، به صورتی که این مسئله احتمال بروز فاجعه انسانی در این منطقه را افزایش داده است.^(۳۵)

«کتی گیلیمور»^۲ معاون اجرایی دبیرکل سازمان عفو بین‌الملل در این خصوص گفت: دولت سودان در حال تدارک یک حمله جدید در دارفور علیه گروه‌های شورشی می‌باشد که در منطقه «الفاشر» در شمال دارفور توافقنامه صلح را امضا نکرده‌اند.^(۳۶)

گزارش سازمان عفو بین‌المللی همچنین از وضعیت اسفبار ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر از آوارگان دارفور خبر داد.

در تازه‌ترین اقدام سازمان عفو بین‌الملل، برای نخستین بار از فناوری ماهواره‌ای

1. Eireankhan

2. Cati Gilmore

برای نظارت و رهگیری حملات علیه غیرنظامیان و جلوگیری از وقوع کشتارهای احتمالی در آینده استفاده می‌کند. عفو بین‌الملل از مردم سرتاسر جهان دعوت کرد تا با استفاده از تصاویر ماهواره‌ای در نظارت و حمایت از ۱۲ روستای در معرض خطر حمله توسط شبه نظامیان جانجوید همکاری داشته باشند. تصاویر ماهواره‌ای از دارفور توسط ماهواره‌های تجاری گرفته می‌شود و سپس فعالان حقوق بشر با استفاده از آنها به نظارت بر تحولات منطقه می‌پردازند. این تصاویر کلبه‌های ویران شده مردم، محل تجمع نیروهای شبه نظامی و نیز آوارگان در حال فرار را نشان می‌دهند. علاوه بر این، از این تصاویر در پیگیری‌های قضایی بعدی می‌توان استفاده نمود.^(۳۷) به گفته لاری کاکس^۱، مدیر اجرایی عفو بین‌الملل در آمریکا، این سازمان قصد داشت این پیام را به عمر البشیر، رئیس جمهور سودان ارسال کند که تحت نظارت است و وی را وادار به پذیرفتن نیروهای صلح‌بان سازمان ملل در دارفور نماید.^(۳۸)

عفو بین‌الملل در یک اقدامی دیگر با استناد به گزارش مقامات سودانی در سال ۲۰۰۵ اعلام کرده است که همچنان سلاح، مهمات و تجهیزات برای عملیات نظامی به دارفور ارسال می‌شود. این سازمان همچنان تأکید می‌کند که خارطوم ده‌ها میلیون دلار سلاح، مهمات و تجهیزات چینی و روسی به ویژه هواپیما و بالگرد خریداری می‌کند و بخشی از این تسلیحات در دارفور مورد استفاده قرار گرفته است.^(۳۹) در گزارش سازمان عفو بین‌المللی همچنین اعلام شده است که طی سال ۲۰۰۵، روسیه به میزان ۲۱ میلیون دلار و چین ۲۴ میلیون دلار به سودان سلاح فروخته‌اند.^(۴۰) چین و روسیه این گزارش را

1. Lari caes

تکذیب کردند. اما در صورت صحت گزارش عفو بین الملل این اقدام روسیه و چین نقض قطعنامه‌های شورای امنیت مبنی بر عدم ارسال مهمات به منطقه دارفور می‌باشد.

نتیجه‌گیری

واکنش جهانی به یک بحران بین‌المللی نقش مهمی در افکار عمومی جهانیان دارد. اکنون که دارفور در بدترین شرایط انسانی قرار دارد، واکنش جهانی چه تاثیری در استقرار صلح و امنیت در این منطقه داشته است. ارزیابی واکنش جهانی به بحران دارفور از سه بعد کشورها، سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های بین‌المللی قابل ارزیابی است.

در ارزیابی نقش دولت‌ها باید گفت که قدرت‌های بزرگ مهم‌ترین بازیگران بحران دارفور هستند و نه تنها هیچ کمکی به ثبات صلح و امنیت در این منطقه نکردند بلکه با دامن زدن به بحران، روند مذاکرات صلح را نیز پیچیده‌تر می‌کنند. علاوه بر آن، قدرت‌ها بیشتر به فکر تأمین منافع خود هستند. کشورهای اسلامی در بحران دارفور باید نقش سازنده‌ای ایفا نمایند و از یکه تازی قدرتهای بزرگ در دامن زدن به این بحران جلوگیری کنند.

سازمان ملل متحد به‌عنوان تنها سازمانی که وظیفه‌اش حفظ صلح و امنیت بین‌المللی می‌باشد، در بحران دارفور عملکرد تبعیض آمیزی داشته است. این سازمان در حالی بحران دارفور را در راس برنامه‌های خود قرار داد که اوضاع در سرزمین‌های اشغالی و باریکه غزه در بدترین شرایط قرار داشت. شورای امنیت سازمان ملل متحد به‌عنوان رکن اصلی این نهاد جهانی، عملاً تحت کنترل غرب و به ویژه آمریکا می‌باشد که رابطه‌ای کاملاً تیره با کشورهای اسلامی و به ویژه سودان دارد. این سازمان در حوزه‌های

نرم افزاری با توسل به کارگزاریهایی تخصصی خود نقش سازنده تری ایفا نمود. کمیساریای عالی سازمان ملل برای پناهندگان، یونسف، برنامه جهانی غذا و سازمان بهداشت جهانی در زمینه کمک‌های انسان‌دوستانه به مراتب بهتر از شورای امنیت عمل نمودند.

اتحادیه آفریقایی به‌عنوان یک سازمان منطقه‌ای با میانجیگری در مذاکرات صلح و اعزام ۷۰۰۰ نیروی نظامی به منطقه دارفور بیشترین نقش را در بحران دارفور ایفا نمود. این سازمان درد و رنج آفریقاییان را بهتر از دیگر بازیگران درک می‌کند. و اگر حمایت‌های لازم از این اتحادیه انجام می‌شد، نیازی به تصویب قطعنامه‌های ۱۷۰۶ و ۱۷۶۹ و ۱۷۹۶ شورای امنیت نمی‌بود. اتحادیه اروپایی نیز در بیشتر موارد تابع سازمان ملل و سیاست‌های انگلیس و فرانسه بوده است. سازمان‌های غیردولتی به ویژه گروه بین‌المللی بحران و سازمان عفو بین‌الملل به مراتب نقش موثرتری نسبت به دیگر نهادهای بین‌المللی داشته‌اند. توصیه گروه بین‌الملل بحران به‌عنوان یک راهکار برای حل بحران دارفور یک راهکار سازنده تلقی می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Alex de wall, "Who are the Darfurians? Arab and African Identities
Available at: <http://afraf.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/104/415/181>
2. Alex de wall, "Review of Gerard Prunier, Darfur: The Ambiguous Genocide", p 1,
available at: http://conconflicts.ssrc.org/hornofafrica/ambiguous_genocide/
۳. جمشید ممتاز، "تغییرات آب و هوایی و مسئولیت بین‌المللی دولتها"، سخنرانی در
سمینار "سازمان ملل متحد و تغییرات آب و هوایی"، دانشگاه تهران، ۱۶ مهر ۱۳۸۶ به اهتمام
انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل.
۴. همان.
۵. امیر موسی بدر، "دارفور بهشت جهنمی آفریقا" مصاحبه در روزنامه ابرار، شماره
۵۱۲۵، ۱۴ شهریور ۱۳۸۵، ص ۵.
6. *Arbab, Farah* " Darfur: the Fight for Peace " available
at:http://www.issi.org.pk/journal/2004_files/no_4/article/6a.htm
7. <http://en.wikipedia.org/wiki/Darfur-conflict>
8. Matthew, Happold, "Darfur:the Security Council, the International Criminal
Court", *ICLQ*, Vol 55, January 2006, p 227.
۹. در توضیح گروه جانجوید باید گفت که این گروه در جنگ ۲۱ ساله جنوب
سودان توانست از ورود نیروهای ارتش آزادیبخش مردم جنوب سودان_ به رهبری جان
کارانگ_ به چاههای نفت در مرکز جلوگیری نماید. از آن به بعد جانجویدها به خاطر رشادتهایی
که از خود نشان دادند عزیز دولت اسلامی خارطوم شدند.
10. Straus, Scott, "Darfur and the Genocide Debate", *Foreign Affairs*, Volume 84,
January and February 20054 , p 123.
۱۱. هادی محمدی فر، "آفریقا سوژه جدید نثو محافظه کاران" روزنامه رسالت، شماره

۸۶-۲۸ / ۱۱ / ۱۳۸۵، ص ۸

۱۲. همان.

13. www.fas.org/man/RL32643.pdf.

14. Matthew Happold, "Darfur: the Security Council, the International Criminal Court", *International Criminal Law Quarterly (ICLQ)*, Vol 55, January 2006, p 226.

15.

http://persian.usinfo.state.gov/index/topics/topic_listing_gi/Per_trU.N.A.U._Hybrid_Force_in_Darfur_Must_Deploy_Without_Delay070801GCP.html

16. <http://mosnews.com/news/2007/01/27/lavrovDarfur.shtml>

۱۷. روزنامه آفتاب یزد، ۱۸ فوریه ۲۰۰۷ شماره ۲۰۱۱ ص ۵.

18. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8604050292>.

19. <http://www2.irna.ir/fa/news/view/line-15/8604052954005502.htm>.

20. <http://www2.irna.ir/fa/news/view/menu-156/8603199711201014.htm>

21. Ibid.

22. <http://www.iran-newspaper.com/1386/860511/html/nation.htm#s731214>

23. <http://www.mehrnews.com/fa/NewsDetail.aspx?NewsID=523911>

۲۴. دیدار عنان از دارفور، کتابخانه دیجیتالی دید، ۱۳۸۴/۹/۶ در: www.did.ir

25. <http://www.iran-newspaper.com/1384/841112/html/nation.htm#s576432>.

26. International Commission of inquiry on Darfur Report to UN Secretary- General available at: <http://www.un.org/news/dh/sudan/com-inq-Darfur.pdf>.

27. <http://www.iran-newspaper.com/1384/841112/html/nation.htm#s576432>

28. Ibid.

29. <http://www. /fa/NewsDetail.aspx?NewsID=439578>

30. http://www.odvv.org/fa/world_news/world_news006.asp

31. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8605100043>

۳۲. روزنامه اعتماد ملی، شماره ۴۵۴، تاریخ ۱۵/۰۶/۱۳۸۶ ص ۷.

۳۳. هادی محمدی فر، " بحران دارفور و نقش دبیر کل"، روزنامه رسالت، شماره ۶۲۵۰

۳۱ / ۶ / ۱۳۸۶، ص ۸

۳۴. همان.

۳۵. رضا موسی زاده، سازمانهای بین المللی، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۰، ص ۱۲۱-۱۲۲.

36. Darfur intervention, available at:

http://www.uchastings.edu/site_files/facultywebs/roht-arriaza/humanitarian.pdf

37. <http://www.mehrnews.ir/fa/NewsPrint.aspx?NewsID=382365>

38.

<http://usinfo.state.gov/xarchives/display.html?p=washfileenglish&y=2006&m=August&x=20060831155129atiayduj0.6694605>

39. <http://www2.irna.com/en/news/view/line-7/8506285861180207.htm>

40. <http://www.icc-cpi.int/library/cases/N0529273.Darfureferral.eng.pdf>

41. Cecile Apter Williamson, " Justice Empowered or Justice Hampered: International Criminal Court in Darfur" ,p20. available at: http://www.iss.co.za/daynamic/adminisation/file_manager/file_links/15_1fwillimson.PDF

42. Resolution 1706 (2006) Adopted by the Security Council at its 515th Meeting, on 31 March 2005 available at: http://www.sudanjem.com/pdf/1706_download.pdf.

43. S/RES 1714 (2006), octobre 2006, P 2.

44. S/RES1769(2007), August 2007,p1.

45. S/ RES1796(2008), Jenuvary 2008, p2.

۴۶. رضا موسی زاده، پیشین، ص ۱۸۳.

47. <http://www.unhcr.org/cgi bin/texis/vtx/chad?page=intro>

48. UNHCR Concerned About Janjaweed Militia Attacks in Eastern Chad available at: www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/chad?page=news&id=4485a8e54 - 15k

49. Ibid.

50. Ibid.

51. www.bbc.co.uk/persian/news/story/2004/06/printable/040616_hc-Darfur.shtml - 6k

52. <http://www.farya.com/id/957>

53. [www. http://sharifnews.com/?686](http://sharifnews.com/?686)
54. ناصر پورحسن، "بحران دارفور"، نشریه آفتاب یزد، شماره ۱۹۰۴، ۱۰ مرداد ۱۳۸۵، ص ۵.
55. همان.
56. www.fas.org/man/RL32643.pdf
57. اسرافیل امیری، "بحران دارفور"، فصلنامه مطالعات آفریقا، سال یازدهم، شماره ۱۳ (بهار و تابستان ۱۳۸۵) صص ۲۲۴-۲۲۳، ص ۲۱۹.
58. <http://www.mehrnews.com/fa/NewsDetail.aspx?NewsID=518228>
59. روزنامه کارگزاران، پیشین، ص ۲.
60. www.politikerscreen.de/index.php/common/document/field/docum_similar_pagesent/id/37328
61. www.bbc.co.uk/persian/news/story/2005/04/050414_ra-iiintercrisis-10years.shtml - 49
62. <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?f=1&id=2920>
63. Ibid.
64. گروه مطالعات بحران بین‌المللی و بحران دارفور، ۸۴/۰۲/۲۸ در: www.adibnews.com
65. <http://www.resalat-news.com/Detail.aspx?cid=54123>
66. گزارش خبرگزاری مهر، سازمان پزشکان بدون مرز و بحران دارفور، ۱۳۸۴/۰۲/۲۸ در:
- www.mehrnews.com
67. همان.
68. همان.
69. <http://aftabnews.ir/prta.anmn49neo4k,6549n.1f.k5kc4.htm>
70. http://www.aftab.ir/inews/2005/aug/22/c1c1124721843_politics_world.php
71. http://www.bbc.co.uk/persian/news/story/2005/05/050502_sm-Darfur.shtml
72. www.oxfam.org/en/programs/emergens/sudan/update-0703
۷۳. گزارشگر بی بی سی در خارطوم جونا فیشر، دوشنبه ۲۸ فوریه ۲۰۰۵ در سایت بی بی سی.

<http://www.bbc.co.uk/persian/news>

74. <http://www.resalat-news.com/Detail.aspx?cid=54123>.

75. <http://www.payam.nu/2006/agustf/85-06-0625.htm>

۷۶. همان.

77. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8603160049>

78. <http://www.mehrnews.com/fa/NewsDetail.aspx?NewsID=483014>

79. Ibid.

80. Ibid.

